

cessaria consecutione infertur ex dictis de divisione entis in increatum et creatum; nam si respectu horum non est æquivo- cum, multo minus erit respectu substantiæ et accidentis; longe enim major distantia est, minorque convenientia entis creati ad increatum, quam accidentis ad substan- tiam creatam. Unde rationes ibi factæ hic possunt eadem efficacitate applicari. Quod ergo Porphyrius, ex sententia Aristotelis, dixit in cap. de Specie, ens æquivoce dici de primis decem generibus, primum Scotus, in 4, distinct. 3, negat apud Aristotelem inveniri; de Porphyrii autem auctoritate non curat. Deinde dicendum est ab antiquis auctoribus analogia sub æquivocis comprehendendi, ut constat ex Aristotele, in Antepredicam., cap. 4; et ex August., in Categoriis, c. 2. Et hoc si- gnificavit Aristoteles, locis infra citandis, de analogia entis, et præsertim 1 Elench., c. 6, ubi, agens de æquivocis, exempla ponit in ente. Relinquitur ergo quæstio de analogia entis creati, respectu substantiæ et acci- dentis.

2. Et quidem auctores omnes, qui ens faciunt univocum ad Deum et creaturas, con- sequenter dicunt, ens creatum esse univo- cum ad substantiam et accidens, ut Scotus, in 1, dist. 3, quæst. 1, et in 3, dist. 8, quæst. 1; et Gabriel, in 1, dist. 2, quæst. 4, et alii, tum Scotistæ, tum Nominales. Fundamenta hujus sententiæ eadem fere sunt in hac quæstione, quæ in illa de Deo et creaturis, et immediate quidem probant ens creatum dicere unum conceptum formalem et objectivum commu- nem substantiæ et accidenti, quia contingit esse nos certò aliquid esse ens creatum, et postea inquirere an sit substantia, vel acci- dens. Item, quia per accidentia investigamus substantias, quod non facimus, nisi incipien- do ab his in quibus substantia formaliter con- venit cum accidente, et deinde distinctionem vel differentiam investigando. Si enim sub- stantia et accidens in nullo conceptu formaliter convenirent, ex vi accidentis nullum con- ceptum substantiæ formare possemus, quia neque proprium, ut per se constat, neque communem, si talis communis conceptus non admittatur; necessario ergo admittendus est; si autem aliquis conceptus est communis, maxime conceptus est entis. Item, quia substan- tia et accidens in ratione entis creati sunt ali- quo modo similia; tam enim accidens ac substantia, habet suum esse, per quod est intrinsece ens. Item, quia ens creatum po-

test esse objectum scientiæ, et medium vel extremum demonstrationis, et ex illo confici potest universalis propositio et contradictio, quæ omnia sunt indicia manifesta unius con- ceptus communis formalis et objectivi. Ex hoc vero ulterius concludunt dicti auctores, ens creatum esse univocum, quia dicitur de substantia et accidenti secundum idem no- men, et eandem rationem, quæ est univoco- rum definitio.

Posterior sententia opposita.

3. Communior vero sententia est, ens esse analogum ad substantiam et accidens. Hæc censetur esse sententia Aristotelis, dicto lib. 4 Metaph., cap. 2, et 7 lib., cap. 2 et 4, et lib. 4 Ethic., c. 6. Quibus locis D. Thom., Aver., Alexand., et alii idem docent. Tenet etiam Porphyr., in c. de Specie, ubi idem se- quuntur Albert., Ammonius et alii. Et D. Thom. sæpissime, et omnes ejus discipuli hanc sententiam docent, ut supra retuli. At- que hæc sententia, absolute loquendo, pro- banda est. Rationes autem, quibus multi ex Thomistis illam confirmant, a nobis admitti non possunt; nam intendunt ut excludant unum conceptum objectivum entis. Prima est illa, quod ens dicitur immediate de substan- tia et accidentibus omnibus, quod repugnat nomini univoco, quia terminus univocus si- gnificat immediate unam rationem præcisam et abstractam, et communem illis de quibus univoce dicitur.

4. Secunda ratio est, quia, si accidens es- set univoce ens, non definiretur per substan- tiam, contra Aristotelem, 6 Metaphysicæ, cap. 1. Sequela patet, quia, quæ univoce conve- niunt in aliqua ratione, conveniunt in eadem definitione, et ideo non potest unum per aliud definiri.

5. Tertia ratio est, quia si ens esset univo- cum respectu substantiæ et accidentium, pos- set in eorum definitionibus poni, quia semper licet in definitione ponere omnes rationes communes, in quibus propinquiora genera possunt univoce resolvi; nam loco nominis positi in definitione, licet ejus definitionem ponere, teste Aristotele, 2 Topic., c. 2. Con- sequens autem est contra eundem Arist., 8 Metaph., textu 17, et plane falsum, et contra usum omnium. Ratio autem esse potest, vel quia ens non est genus, neque differentia, vel certe quia ens adjunctum cæteris predicatis nihil eis addit, ut ait Aristoteles, 4 Metaph., cap. 2, unde esset supervacanea nugatio ad-

dere ens cæteris definitionum terminis. Quarta ratio afferri solet, quia si ens esset univo- cum, esset genus, nam esset universale; esset enim unum in multis et de multis, et non pos- set esse aliud universale quam genus, ut pa- tet facile discurrendo per reliqua, et quia præ- dicaretur de pluribus differentibus specie. Consequens autem est falsum, alias prædica- menta non essent primo diversa, neque da- rentur decem suprema rerum genera, pos- sentque dari differentiæ contrahentes ens, nam hoc est ratione generis; hoc autem esse impossibile probat Aristoteles, 3 Metaph., text. 10, quia genus est extra rationem dif- ferentiæ; ens autem esse non potest extra ra- tionem alicujus.

Expenduntur rationes posterioris sententiæ.

6. Nihilominus hæ rationes mihi non vi- dentur efficaces; nam prima, ut dixi, non so- lum procedit contra univocationem entis, sed etiam contra unitatem conceptus ejus; nam si ens habet unum conceptum, necesse est ut illum immediate significet, nisi fortasse sit sermo de medio in re ipsa præciso ab inferioribus, vel saltem quod ita possit ratione præscindi, ut habeat differentias contrahen- tes, in quibus non includatur, quomodo con- ceptus entis non est præcisus ab inferiori- bus, ut supra dixi, quamvis absolute sit me- dium ratione distinctum a substantia et acci- dente. Quod si illo priori et stricto modo me- dium sumatur, negabitur facile de ratione ter- mini univoci esse, ut significet immediate ali- quam naturam illo modo abstractam et præ- cisam ab inferioribus; nam satis est quod significet rationem communem æque inven- tam in inferioribus, quomodocunque commu- nis sit; nam ex ratione univocationis nihil aliud colligi potest, et ex discursu hujus sec- tionis variis exemplis constabit illum modum præcisionis et abstractionis non esse necessa- rium ad univocationem.

7. Secunda ratio posset fortasse in aliquo sensu esse efficax, ut infra videbimus; ut tamen proposita est, dissolvi potest, distin- guendo consequens ibi illatum; nam aut est sermo de accidente, ut ens est, vel ut acci- dens est. Priori modo, concedenda est seque- la; nam verissimum est, in definitione acci- dentis, ut est ens, non cadere substantiam, sed solum id quod est de ratione entis in quantum ens. Quamvis Cajetan., de Ente et essentia, quæst. 3, contrarium sentiat; et citat Antonium Trombetam idem asserentem.

Ex quo ad hominem quidem bene contra il- lum argumentatur, tamen absolute illud fal- sum est. Quia plus est de ratione accidentis in quantum accidens, quam in quantum ens; sed habitudinem ad substantiam præcise di- cit in quantum accidens; non ergo in quan- tum ens; ergo ut sic non definitur per sub- stantiam. Item ens in quantum ens habet suam rationem, in qua non ponitur substan- tia, ut supra declaratum est; sed accidens præcise sumptum in quantum ens, solum constituitur illa ratione formali entis; ergo. Denique hoc evidenter sequitur ex unitate conceptus objectivi entis, contra quam æque procedit ratio illa in hoc sensu proposita. Hinc vero non sequitur univocatio, ut mox videbimus, et supra late declaratum est trac- tando de analogia entis ad creatum et in- creatum. Posteriori autem modo negatur se- quela; nam accidens licet non ex communi ratione entis, tamen ex propria ratione acci- dentis ut tale est, indiget per substantiam de- finiri, eo quod sit entis ens. Quod si dicas, etiam hoc repugnare univocationi entis, res- pondeo, fortasse id verum esse; hæc enim ratione dixi, posse illam rationem esse effica- cem; id tamen non recte probatur ratione ibi facta, scilicet, quia, quæ univoce conveniunt, habent eandem definitionem; est enim hoc verum, si definiantur præcise sub ratione in qua conveniunt, non sub propriis ratio- nibus.

8. Tertia ratio non solum procedit contra entis univocationem, sed etiam contra uni- tatem conceptus ejus, vel potius (ut verius lo- quar) contra neutram earum procedit, sed difficultatem quamdam proponit, quæ in omni sententia et opinione locum habet. Nam, sive ens sit univocum, sive analogum, et sive di- cat unum conceptum, sive non, nihilominus verum est substantiam esse ens per se, et accidens ens in alio. Cur ergo in definitione, quæ datur per substantiam, vel accidens, non licebit ponere loco substantiæ ens per se, et loco accidentis ens in alio? Ut, si definitur Angelus, quod sit substantia creata intellec- tualis, cur non dici potest ens creatum per se, intellectuale? Rursus eadem difficultas est de novem primis generibus accidentium; unumquodque enim definitur, vel potius de- scribitur esse accidens taliter afficiens sub- stantiam; cur ergo non poterit definiri esse ens in substantia, taliter afficiens illam? et de inferioribus accidentibus similiter inquiri potest, cur, sicut definiuntur per sua suprema

genera, non possint per descriptiones illorum, in quibus ens vel accidens ponitur, definiri. Neque enim ea incommoda, quæ in tertia ratione contra hunc definiendi modum proponuntur, videntur esse alicujus momenti, quia, licet definitio sufficienter detur per genus proximum et differentiam, tamen etiam potest dari per genus remotum, et omnes differentias intermedias, et eadem ratione poterit loco supremi generis poni prædicatum transcendens cum modo determinante. Neque propterea committeretur nugatio, sicut non committitur, cum dicitur substantia esse ens per se, sed distinctius explicatur quod substantia dicit confusius; et licet ens includatur in ipso modo per se, et in omnibus differentiis inferioribus, tamen ut non sit nugatio, sufficit diversus modus significandi et concipiendi, per modum determinabilis et determinantis.

9. Hæc proposita sint, non ut concludamus, ens ponendum esse explicite in definitionibus rerum, sed ut ostendamus, eandem esse difficultatem in quacunque sententia de analogia entis. Nam, si ens non est ponendum in definitionibus, non ideo est quia est analogum, sed quia est transcendens. Quocirca dicendum est, cum Aristoteles negat ens poni in definitionibus, loqui de propriis definitionibus, quæ ex genere et differentia constant, in qua proprietate dicendum etiam est, suprema genera definiri non posse, ideoque transcendentia ad definitiones rerum non pertinere. Accedit, quod id censetur supervacaneum, quia quando res quælibet definitur, supponitur esse ens; nam quæstio, quid est, supponit quæstionem, an est. Quod si quis vellet, ut rem totam distinctissime explicaret, quoad posset, loco substantiæ (et idem est proportionaliter de accidente) illam qualemque ejus descriptionem ponere, esset quidem prolixus et morosus, et misceret descriptionem cum propria definitione, nihil tamen falsum diceret aut faceret absurdum, ut argumentum, mea sententia, convincit, etiamsi ens analogum sit, imo etiamsi unum conceptum non diceret.

10. Ad quartam rationem neganda est sequela, quia, licet ens esset univocum, posset non esse genus, quia non dicit conceptum unum omnino præcisum a differentiis, sed in eis inclusum, et ideo non facit propriam compositionem metaphysicam, cujus veluti potentialis pars est genus. Unde multi probabiliter sentiunt, accidens esse univocum, et non

esse genus, et motum similiter dici univoce de actione et passione, et ipsum ens esse univocum respectu aliquorum, licet non respectu omnium, de quibus exemplis postea dicemus. Posset etiam in hoc numero poni persona, vel relatio increata, prout communis est tribus personis, vel relationibus divinis; dicitur enim univoce de illis; quæ enim ratio analogiæ ibi excogitari potest? dicitur etiam in quid, si formaliter de quidditate personæ vel relationis ut sic loquamur, et tamen non est genus, cum non possit habere differentias contrahentes; hæc enim duo quasi correlativa sunt. Latius ergo patet univocum prædicatum, etiam in quid, quam genus. Quare consequenter dicendum est, tale prædicatum univocum non esse universale, eo, scilicet, modo quo Porphyrius de universalibus tractavit, quæ in prædicamentis collocantur, vel ad prædicamenta coordinanda et distinguenda deserviunt. An vero tale prædicatum possit latiori modo dici universale, quæstio fere erit de modo loquendi, quæ ad rem præsentem parum aut nihil referet.

Resolutio.

11. Igitur ratio analogiæ entis creati respectu accidentis et substantiæ sumenda est ex eodem principio, ex quo analogiam entis ad Deum et creaturam declaravimus, nimirum, quia ens per se essentialiter postulat hunc ordinem descendendi prius ad substantiam quam ad accidens, et ad substantiam per se, ad accidens vero propter substantiam, et per habitudinem ad illam.

Qualis analogia hic interveniat.

12. Quod ut declarem, dubitari potest primo an hæc analogia sit proportionalitatis an proportionis. Multi enim existimant esse proportionalitatis tantum, ut Cajetanus, et alii. Et revera, qui negant unum conceptum entis, coguntur ita sentire, nisi velint dicere accidens esse ens per solam extrinsecam denominationem, quod absurdissimum est. Alii vero utrumque analogiæ modum hic admittunt. Ego vero idem censeo hic esse dicendum, quod de ente communi ad Deum et creaturas dictum est, hic, scilicet, non intervenire proprie analogiam proportionalitatis, sed attributionis tantum. Non quod non possit a nobis considerari illa proportio, quod sicut substantia se habet ad suum esse, ita accidens se habeat ad suum; nam sicut revera in re est proportio, ita etiam potest a nobis consi-

derari; sed, quod accidens neque sit, neque denominetur ens propter hanc proportionem, sed propter intrinsecum esse, per quod in ordine entium constituitur.

13. Quod eisdem argumentis confirmari potest, quibus supra in explicanda analogia entis ad Deum et creaturas usi simus. Nam vox analogia secundum proportionalitatem duplici impositione significat sua significata. Una propria, altera per translationem et metaphoram, propter nonnullam similitudinem, vel proportionem. Nomen autem *ens* non significat hoc modo accidens, sed unica impositione, qua impositum est ad significandum quicquid aliquo modo habet esse. Est ergo hæc analogia attributionis, atque ita illam explicuit Aristoteles, 1 Ethicor., cap. 6, ubi ait, ens esse analogum, et dici per prius et posterius, quia quod est per se, scilicet, substantia, prius natura est, eo quod ad aliud, id est, ad substantiam ipsam, dicitur, ut est accidens; et 4 Metaph., cap. 2, ait, *ens multipliciter dici, verum ad unum*; et comparat cum sano, quod est analogum attributionis. Atque idem repetit lib. 7, cap. 4. et lib. 11, cap. 3, et lib. 12, cap. 4, ubi etiam declarat, reperiri quamdam proportionalitatem inter principia accidentis et substantiæ, non tamen dicit analogiam entis positam esse in hac proportionalitate, sed in attributione. Et eodem modo intelligendus est D. Thom., in 3, distinct. 1, quæst. 1, art. 1, ubi eandem proportionalitatem proponit; aliis tamen locis diserte explicat, hanc analogiam solum esse proportionis, præsertim 1 cont. Gent., cap. 34.

Qualis attributio hæc sit.

14. Secundo dubitari potest qualis sit hæc analogia attributionis entis creati ad substantiam et accidens. Ad quod breviter ex superius tractatis dicendum est, cum duplex sit analogia attributionis, una, quæ sumitur ab eadem forma, quæ intrinsece est in uno analogatorum, in aliis vero per extrinsecam denominationem; altera, quæ dicit formam seu rationem formalem intrinsece inventam in omnibus analogatis cum aliquo ordine, vel habitudine eorum inter se; dicendum (inquam) est, hanc analogiam esse posterioris modi, non prioris. Nam accidens non est ens per denominationem extrinsecam a substantia, sed per intrinsecam entitatem suam, secundum quam habet suum proprium esse; est enim aperta repugnantia, quod aliquid

sit ens reale per extrinsecam denominationem; nam sola extrinseca denominatio nihil rei ponit in re denominata. Item, quia ostendimus supra, ens immediate significare unum conceptum objectivum, cujus formalis ratio intrinsece reperitur in omnibus entibus, et ex vi illius sub entis significatione seu analogia comprehenduntur. Est ergo hæc analogia cum intrinseca habitudine seu inclusione rationis formalis entis, tam in accidente quam in substantia. Unde fit, hanc analogiam non posse in alio consistere, nisi in hoc quod illamet ratio formalis entis non omnino æqualiter et indifferenter descendit ad accidens et substantiam, sed cum quodam ordine, et habitudine quam per se requirit, nimirum, ut prius sit absolute in substantia, et deinde in accidente cum habitudine ad substantiam.

15. Et ita solvitur fundamentum Scoti. Recte enim probat, ens significare substantiam et accidens medio eodem conceptu formali et objectivo, negamus tamen id satis esse ut sit univocum proprie, nisi sit etiam perfecte unum in habitudine et indifferentia ad inferiora. Et in hoc differt hæc unitas conceptus entis ab unitate generis; nam genus, licet in speciebus sit inæqualiter perfectum ratione inæqualium differentiarum, ex quo dici solet physice aut secundum rem esse æquivocum seu analogum, tamen secundum se sumptum non solum abstrahit ab illa inæqualitate, sed etiam ab omni ordine unius ad alterum, quia non descendit ad unam speciem mediante altera, aut per habitudinem ad alteram, et ideo metaphysice est perfecte univocum; secus vero est de ente propter contrariam rationem. Accedit etiam quod inæqualitas generis, prout existit in speciebus, provenit solum ex differentiis contrahentibus, quæ formaliter ac præcise genus ipsum non includunt, solumque consistit in diversis gradibus perfectionis; at vero illi modi, quibus ens creatum determinatur ad esse substantiæ vel accidentis, intrinsece includunt ipsum ens, et ideo dicitur ens quodammodo ex se habere illam inæqualitatem quam habet in substantia et accidente. Quæ etiam non consistit in qualicunq; diversitate perfectionis, sed in participatione adeo diversa, ut in substantia sit absolute et simpliciter; in accidente vero solum diminute et per habitudinem ad substantiam.

16. Ex quo etiam intelligimus, hanc analogiam esse diversam ab aliis, quia in re ipsa existit, et ex vi ejus derivatur ad nomen abs-

que ulla negatione intellectus nostri, sed sola impositione talis nominis ad significandam talem rationem formalem, quæ ex se non respicit plura nisi cum ordine et habitudine eorum inter se; unde nomen ideo est analogum, quia significat rationem analogam, seu non perfecte unam, neque æque indifferentem. Aliæ vero analogiæ, in quibus secundaria significata solum per denominationem extrinsecam talia sunt, fundantur potissime in impositione et attributione intellectus nostri; nam forma significata per nomen ex se tantum est in uno analogato, et non dicit intrinsecam habitudinem ad aliud, sed intellectus noster considerans aliquam habitudinem extrinsecam, transfert nomen, et analogiam complet.

Sitne accidens absolute ens.

17. Tertio dubitari potest, an hæc analogia tanta sit, ut ratione illius absolute negandum sit, accidens esse ens, nisi cum aliquo addito, scilicet, ens secundum quid, vel entis ens, prout loquitur Aristot., 7 Metaph., textu 2 et 15. Quidam enim videntur sentire, hanc locutionem absolute prolatam, Accidens est ens, esse falsam; quod significat Soto in Antepred., cap. 4, quæst. 1, in probationibus conclusionis 3; et post conclusionem quartam, solvens quoddam argumentum, nescio quam differentiam in hoc invenit inter analogiam entis ad creaturam respectu Dei, et ad accidens respectu substantiæ; nam de creatura dicitur simpliciter, de accidente vero minime, sed tantum secundum quid.

18. Sed nihilominus dicendum est, non obstante hac analogia, ens absolute et sine addito prædicari posse de accidente. Quod patet primo ex communi modo concipiendi et loquendi omnium philosophorum, qui absolute dicunt, sola entia realia constitui in prædicamentis, et quantitatem vel qualitatem esse realia entia. Item hac ratione ens potest esse medium, et extremum demonstrationis, et ex eo potest confici vera distributio et contradictio. Unde ipsemet Soto, in fine illius quæstionis, negat hanc propositionem, Omne ens est substantia, et merito, nam si omne ens esset substantia, non recte divideretur ens in substantiam et accidens. Hinc vero aperte sequitur, hanc esse veram, Accidens est ens; nam si non omne ens est substantia, ergo aliquod ens est non substantia; ergo aliquod ens est accidens; quid enim esse potest illud ens, quod non est substan-

tia, nisi accidens? ergo per simplicem conversionem, accidens etiam est ens. Præterea, quænam differentiæ ratio potest in hoc assignari inter creaturam respectu Dei, et accidens respectu substantiæ? ideo enim absolute dicitur creatura ens, quia habet intrinsecum esse suum, quo formaliter existit, sicut Deus per suum, quamvis non sit æquale, neque independens, ut auctores contrariæ sententiæ docent; sed etiam accidens habet suum esse intrinsecum, quo formaliter existit, quamvis non æque perfecte, nec independentem, ac substantia: est ergo in hoc eadem proportionalis ratio; sicut ergo homo est ens, non obstante analogia ad Deum, ita et qualitas est ens, non obstante analogia ad substantiam.

19. Neque Aristoteles unquam hoc negavit, sed solum ait, accidentia non habere quod sint entia, nisi in substantia, seu ut entis entia, ut D. Thomas, in dicto loco, 7 Metaph., declaravit. Cum autem dicitur accidens esse ens, non excluditur quod sit entis ens, sed tantum non exprimitur. Dices, analogia per se sumpta stare pro primario significato; cum ergo accidens dicitur absolute ens, in rigore significatur quod sit substantia. Respondetur illud axioma habere locum in analogatis, quæ per diversas impositiones significant plura, unum proprie, aliud metaphoricè, vel unum intrinsece, aliud per solam extrinsecam denominationem; non vero in his quæ immediate significant unam rationem formalem intrinsece inventam in multis, ut patet in analogia entis ad Deum et creaturas. Et ratio est clara, quia, cum talis ratio sit immediatum significatum talis vocis, et illa ratio proprie et intrinsece reperiatur in omnibus analogatis, de omnibus poterit simpliciter prædicari. Neque obstat potest, quod non eodem ordine vel perfectione reperiatur in singulis, quia hoc non excluditur per illam prædicationem, sed solum affirmatur talem rationem, scilicet, entis, ut sic, in accidente reperiri, quod verum est.

Sitne accidentia inter se comparata univoce entia.

20. Quarto dubitari potest, an ens creatum dicatur univoce de accidentibus inter se comparatis, esto sit analogum ad illa comparatione substantiæ; videtur enim fieri non posse ut eadem vox ex vi ejusdem impositionis et significationis sit analogia et univoce, etiam respectu diversorum; ergo si ens

absolute est analogum, non potest esse univocum respectu accidentium, etiamsi inter se comparentur. Atque ita multi sentiunt, et præsertim coguntur ita philosophari qui negant, ens creatum immediate significare rationem aliquam communem vel substantiæ et accidenti, vel accidentibus inter se, sed immediate significare decem suprema genera; hinc enim aperte sequitur, non posse esse univocum, etiam ad prædicamenta accidentium, quia de ratione univoci est, ut significet immediate aliquam rationem communem. Quanquam Fonseca, qui in ea est sententia, lib. 4 Metaphys., cap. 2, q. 1, sect. 5, affirmat, licet ens sit analogum respectu eorum, de quibus immediate dicitur, esse tamen univocum respectu aliquorum, quæ sub eodem genere vel specie continentur, ut de homine et equo, vel de duobus hominibus; eadem autem ratio est de duobus coloribus, vel aliis accidentibus et qualitibus. Quod si illi objicias, quia si ens absolute sumptum non dicit unam rationem; non potest esse ejusdem rationis comparatione quarumlibet rerum, ac proinde neque univocum. Respondet negando assumptum, quia, licet ens non dicat unam rationem, sed plures, per aliquam illarum potest esse univocum, verbi gratia, per rationem substantiæ, aut qualitatis. Sed contra, quia inde non habetur ens esse univocum, sed substantiam, vel qualitatem. Neque enim verum est, ens significare substantiam vel qualitatem sub propriis rationibus earum. In quo non æquiparatur ens ad cætera analogia, vel æquivoca, sed est in eo longe diversa ratio; nam alia non significant plura ex unica impositione, sed ex pluribus, et ideo ex singulis impositionibus significant singula significata secundum proprias rationes. At vero ens significat substantiam, qualitatem, etc., ex vi unius impositionis, et ideo impossibile est ut significet singula secundum proprias rationes, quod etiam in superioribus, aliis rationibus late confirmatum est.

21. Quapropter aliter procedendum est juxta principia a nobis posita, et dicendum, eam quidem sententiam esse veram, non tamen esse adeo restringendam. Ratio prioris partis est, quia quamvis ens respiciat substantiam et accidens cum habitudine et ordine, qui fundet analogiam, duas vero substantias præsertim completas et integras æque respicit sine tali ordine; ergo respectu illarum nullam rationem analogiæ habet. Hæc

autem ratio æque procedit de duobus accidentibus, quæ inter se nullam habent habitudinem, quia, eo modo quo unumquodque illorum est ens, habet suum esse sine habitudine ad aliud; ergo nulla ratio analogiæ excogitari potest in ente respectu illorum; cum ergo sit commune illis, et non analogum, erit univocum.

22. Atque hinc declaratur altera pars, cujus sensus est, hanc univocationem non esse restringendam ad res contentas sub eodem genere vel specie, sed etiam posse habere locum in rebus diversorum prædicamentorum, ut, verbi gratia, in quantitate et qualitate, quæ sub nullo communi genere continentur. Probatur eadem ratione, quia ens dicit rationem communem illis, et non per habitudinem unius ad aliud; ergo æque respicit utrumque; ergo nulla ibi ratio analogiæ intercedit. Imo etiam si quis contendat, ens dici de qualitate et quantitate, non propter rationem communem, nec propter attributionem, sed propter proportionalitatem, scilicet, quia sicut quantitas se habet ad suum esse, ita qualitas se habet ad suum, licet (inquam) sic aliquis opinetur, non potest explicare analogiam in ente respectu qualitatis et quantitatis, inter analogiam (inquam) veram ac propriam, in qua nomen per prius de uno dicatur quam de alio, quia nec quantitas, nec qualitas habet quod sit ens propter proportionem ad aliam, quia non est major ratio de una quam de altera, sed utraque absolute est ens per suum esse, in quo fundatur quidem illa proportio tanquam relatio quædam, tamen hæc non sufficit ad analogiam, nisi vel sit tam impropria, ut non sufficiat ad formalem convenientiam, vel nisi cum convenientia formali (quæ hic negari non potest, ut supra ostendi), alia habitudo vel dependentia intercedat. Quia similis relatio vel proportio etiam in univocis reperitur, imo tanto priorior et exactior, quanto major est univocatio; nam, sicut homo comparatur ad suam sensibilem differentiam, ita leo ad suam, et sic de aliis.

23. Posset forte excogitare aut respondere aliquis, in hac comparatione entis ad quantitatem, verbi gratia, et qualitatem, nec univocationem esse, neque analogiam, sed æquivocationem; sumereque posset argumentum ab aliis analogis, tam attributionis quam proportionalitatis; sanum enim, quamvis analogice dicatur de urina et medicina respectu animalis, tamen respectu earum